

A TÖRÖK FLÓRIS ÁLTALÁNOS ISKOLA

A környezeti nevelés programja:

melyet az iskola nevelőtestülete 2004. április 20. napján fogadott el.

Török Flóris Általános Iskola
1237 Budapest, Dinnyehelyi köz 2.
Fax: 284-86-49 e-mail: tfai@tfai.hu

I. Helyzetelemzés, helyzetkép

I/a Az iskola

I/b Az iskola rövid története: lásd a Pedagógiai Programban

I/c Az iskola helye és épülete:

Az iskola Budapest XXIII. Kerületében, Soroksáron található lakótelepi iskola. Környezeti nevelés terén már rendelkezik hagyományokkal: papírgyűjtés, elemgyűjtés, Madarak Fák Napja, Föld Napja, Duna vízminőségének vizsgálata.

Folyosói, tantermei barátságosak, dekorációkkal, növényekkel, tablókkal vannak díszítve.

Technikai felszereltségét tekintve rendelkezik: televízióval, videóval, magnókkal, írásvetítőkkel, számítógépekkel.

Az iskola udvara zárt, egy része parkosított, egy része lebetonozott. Padok, fák találhatóak az udvaron. Sportolásra, játékokra van lehetőség.

I/d Az iskola működése környezeti nevelés szempontjából:

Az iskolában jelenleg néhány nevelő foglalkozik intenzíven környezeti nevelési kérdésekkel a tanórákon és azokon kívül. Vannak, akik minden akcióban, munkában részt vállalnak, s vannak, akik időnként kapcsolódnak egy-egy tevékenységi területhez. A környezeti nevelés az a területe az iskolai életnek, ahol csak nagyon fokozatosan és lépésenként haladunk előre. A további munkában is szükség van az iskolavezetőség, a tapasztaltabb és a fiatalabb kollégák együttműködésére.

Az iskola 2005. tavaszán megpályázta, és elnyerte az ÖKO iskola címet, logóját használhatja. A cím ismételt pályázati kiírása után 2010-ig kaptuk meg a lehetőséget az ÖKO iskola név használatára. Ennek szigorú kritériumrendszerének megvalósítása a környezeti nevelésünk új programja lett.

II. A környezeti nevelés szinterei iskolánkban:

II/a Hagyományos tanórai oktatásszervezésben:

Tanórán:

A tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van. Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. A szemléltetés hagyományos és audiovizuális lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik. Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink komoly elméleti alapokat szerezzenek, mert véleményünk szerint így lehet csak okosan átgondoltan harcolni a környezet megóvásáért. A tanári tanmenetek elzöldülése tudatos tananyag+környezetvédelem megoldást jelent.

II/b Nem hagyományos tanórai keretben:

A tanév során minden 4. osztály erdei iskolába tölt egy hetet. Az itt folyó munka a tanév szerves része. Az erdei iskolába a munka meghatározott, speciális órarend szerint folyik.

Környezetvédelmi szakkör:

Osztályaink számának csökkenése miatt a „b” osztályokban indult a szakkör követve az utolsó órát. Felmenő rendszerben szeretnénk ezt folytatni egészen nyolcadik osztályig. Így minden évben egy Újabb osztály kapcsolódna be a programba. A tanulók elméleti és gyakorlati oktatásban részesülnek. Mind az elmélet, mind a gyakorlat kapcsolódik a természetismeret tantárgy anyagához. A szakkörön bővebb ismeretekhez jutnak a tanulók játékos ismeretek formájában, illetve lehetőség nyílik arra, hogy a tanórán kimaradt kísérleteket itt elvégezzük.

Tanórán kívüli programok:

- A gyerekek olyan versenyeken indulnak, ahol a környezet- és természetvédelem fontos téma, így elmélyíthetik elméleti tudásukat. (pl. Herman Ottó Verseny, Kaán Károly Verseny)
- Az iskolában rendszeresen különböző gyűjtési akciókat (elem-, alumínium- és papírgyűjtés) szervezünk.
- Környezetvédelmi szakkör működtetése
- Környezetvédelmi nyári tábor szervezünk
- Kirándulásokat szervezünk természetvédelmi területekre, nemzeti parkokba, tájvédelmi körzetekbe
- Iskolai vetélkedőket szervezünk
- Kerületi környezetvédelmi vetélkedőt szervezünk
- Előadókat hívunk
- Bekapcsolódás a szelektív hulladékgyűjtésbe: papír, elem, alumínium doboz
- Természetudományi Múzeumot látogatjuk
- Állatkertet látogatjuk (ingyen állatkerti belépők az osztályoknak)
- Zöld Utipakk oktatócsomagot alkalmazunk a környezetvédelmi szakkörökön, illetve egyes tantárgyak tananyagába beépítve
- A Duna vízminőségének vizsgálatát – évi 4 alkalommal- szakkörön belül végezzük
- Osztályfőnöki órákon az ember és a természet kapcsolatát megbeszéljük- figyelemfelhívás
- Az iskolai könyvtárban a környezetvédelemmel kapcsolatos könyveket, kiadványokat, folyóiratokat folyamatosan bővítjük, és ezek hozzáférhetőek lesznek mindenki számára
- Csatlakozunk az Ökoiskolák Országos Hálózatához, ezáltal részt veszünk programjaikban

III. Erőforrások

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakult együttműködés egyben környezeti munkánk erőforrása is.

Az iskolának a következő tanévben – az alábbiakat figyelembe véve- ki kell dolgoznia részletesen is az iskolán belüli és kívüli kapcsolatrendszerét.

III/a Nem anyagi erőforrások

Iskolán belüli együttműködés

- *Tanárok.* Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskolai környezeti nevelés ill. oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. *Azoknak a kollégáknak, akik most kívánnak bekapcsolódni az iskola környezeti nevelési munkájába, a tapasztaltabb kollégák tanácsokat, javaslatokat adnak.*
- *Diákok.* Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére, és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak, az osztályközösségeknek, valamint a környezet védelme iránt különösen érdeklődő és elkötelezett tanulókból álló diákcsoporthoz.
- *Tanárok és diákok.* A diákok a környezeti témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös munka során tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el. Iskolánkban nagy szerepe van a környezettudatos szemlélet kialakításában az erdei iskoláknak, a témanapoknak, a hulladékgyűjtési akcióknak, valamint a nyári táboroknak. A diákok és tanárok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében is. A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg.
- *Tanárok és szülők.* Az iskolai környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben a környezettudatos magatartást, amit iskolánk is közvetíteni kíván. Iskolánkban ez egyrészt azon keresztül valósul meg, hogy az elsajátított viselkedési formákat, ismereteket otthon is alkalmazzák a tanulók, másrészt egyes környezeti programjaink fedezetét- a lehetőségeiket figyelembe véve- a családok maguk is biztosítják.
- *Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak.* Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentjük a felesleges papírfelhasználást (pl. féloldalas papírlapok használata, kicsinyített és kétoldalas fénymásolás, digitális információáramlás), folyamatosan gyűjtjük a hulladékpapírt és a kifogyott nyomtatópatront. Példamutató, ha a tanulók látják, hogy az iskola épületének takarítása során környezetkímélő, az egészségre nem ártalmas tisztítószeret használunk. Ezek felkutatása és beszerzése az iskolai gondnok feladata. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztéséhez a takarítók aktív, környezettudatos munkájára is szükségünk van.

Iskolán kívüli együttműködés

- *Fenntartó.* Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés – az iskola egész életén belül- a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az iskola igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb

helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is finanszírozza az iskolai környezeti nevelési programot.

- *Környezeti neveléssel is foglalkozó intézmények.* A tanórai és tanórán kívüli környezeti programot színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények látogatása. Iskolánk számára ilyen szempontból kiemelkedően fontosak a múzeumok, az állatkertek és a nemzeti parkok. Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő. Iskolai tanulmányai során minden tanulónak legalább egy környezeti témájú intézménylátogatáson részt kell vennie. Az adott intézménnyel a kapcsolatot a munkaközösségek egy megbízott tanára tartja.
- *Hivatalos szervek.* A hivatalos szervek egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javaslatokra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

III/b Anyagi erőforrások

Saját erőforrások

Költségvetés

Az iskolai költségvetésből minden évben olyan felújításokat kell végezni, amelyek a környezetbarát és kulturált környezet megteremtését, továbbá a környezetkímélő működtetést szolgálják.

- *Alapítvány.* Az iskolai alapítvány támogatja a tanulók erdei iskolában való részvételét. Lehetőség van azonban arra is, hogy a tábori munkához szükséges eszközök vásárlását az alapítvány anyagilag segítse.
- *Saját bevétel.* Az iskolának teremkiadásból van saját bevétele, mely összege változó. A továbbiakban is folytatni kívánjuk azt a gyakorlatot, hogy az iskolai beszerzési egyeztetések során határozzuk meg, mekkora összeg fordítható környezeti nevelési célokra.
- *Pályázat.* A pályázat-megjelenések figyelése Horváthné Roskovenszki Enikő feladata. Az elnyert összeget teljes egészében arra a területre kell fordítani, amelyre a kiírás szól.

IV. Alapelvek, jövőkép, célok

IV/a Alapelvek, jövőkép

Iskolánk 2005-ben elnyerte az ÖKOISKOLA címet. Új pályázatunkkal 2010-ig az ÖKOISKOLA hálózatának a tagja vagyunk. Kritériumait teljesíteni kell.

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelniük. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell világítanunk:

- a fenntartható fejlődés
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések

- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései
- alapvető emberi szükségletek
- emberi jogok
- demokrácia
- elővigyázatosság
- biológiai és társadalmi sokféleség
- az ökológiai lábnyom

Tartsuk szem előtt, hogy egy gyereket képezünk minden órán és foglalkozáson, vagyis fontos, hogy a diák fejében egységes rendszer alakuljon ki.

Hosszú távú célunk, jövőképünk, hogy környezettudatos állampolgárrá váljanak tanítványaink. Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt
- a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését
- a rendszerszemléletet
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését
- az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket

A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban. Ilyenek például:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód
- szintetizálás és analízis
- problémaérzékenység, integrált megközelítés
- kreativitás
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód
- vitakészség, kritikus véleményalkotás
- kommunikáció, média használat
- konfliktuskezelés és megoldás
- állampolgári részvétel és cselekvés
- értékelés és mérlegelés készsége

Az iskola környezeti nevelési szemlélete

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden területén tapasztalható: szociális gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan oktatást kell az iskolának biztosítania, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések, és a környezettudatos életmód. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását, és azok hagyományává válását.

A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

Külvárosi iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet- és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk. Éppen ezért foglalkozunk tudatosan a környezeti neveléssel.

Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk maradt. A kémia, biológia, fizika és földrajz tantárgyak között már megvalósult az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör. Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is.

IV/b Konkrét célok:

Rövid távú céljaink tervezésében figyelembe vesszük, hogy a hosszabb távú célok megvalósításához milyen lépések vezetnek.

Új tervek:

- az iskolában tervezett új képzési irányok követelményeinek, tananyagának kidolgozása környezetvédelmi szakkör formájában
- a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához
- tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása

Hagyományok ápolása

- iskolanap szervezése az egész iskolai közösség számára
- a kerület nevezetességeinek feltérképezése
- az iskolai hírességeink élete- kutatás
- drog-prevenációs program folytatása
- osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában
- a 4. évfolyamon erdei iskola szervezése

Szaktárgyi célok

- a szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre (pl. ember és környezete, kapcsolatok, természetismeret, a természet állapotának mérési módszerei)
- a hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szakórákon (a környezetszennyezés hatása a természeti- és az épített környezetre, az emberre)
- interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatok)
- tanórán kívüli szakórák szervezése
- természetvédelmi versenyekre felkészítés

IV/c Rövid távú célok, feladatok és sikerkritériumok

Rövid távú célok	Feladatok	Sikerkritériumok
A környezeti nevelés az oktatás és a nevelés valamennyi területén jelenjen meg!	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az iskolai élet egészét átfogó környezeti nevelés valósul meg: <ul style="list-style-type: none"> - átdolgozott tanmenetek - több környezeti nevelési tartalom a tanórákon - változatosabb tanítási, tanulássegítési környezeti nevelési módszerek
Az iskola tisztaságának javítása, a szemét mennyiségének csökkentése.	Tisztasági őrjárat szervezése (diákönkormányzat). Szelektív hulladékgyűjtés-papír és alumíniumdobozok gyűjtése, tárolásának és elszállításának megszervezése.	Javul az iskola tisztasága. A tanulók és az iskola dolgozói szelektíven kezelik a papírhulladékot és az alumíniumdobozokat. Csökken az elszállított szemét mennyisége. Kevesebb a csomagolási hulladék a szemetesekben.
Takarékoskodás a vízzel és a villannyal.	Rendszeres, majd alkalmankénti ellenőrzések. Mérések, számítások, következtetések, és ezek közlése az iskolaújság, ill. az iskolarádió”zöld” rovatában.	Nem lesznek nyitva, felejtet vagy csöpögő csapok, égve felejtett villanyok. Észrevehetően csökken az iskola víz- és villanyszámláján szereplő összeg.
Legyenek a tanulók környezetük, szülőföldjük védelmezői!	„Örökbefogadási” akciók: egy-egy fát, területet, szobrot, patakszakaszt, állatkerti állatot, stb., amihez visszajárnak, figyelik változásait, gondozzák. Faültetés (minden első osztály az új tanév első hetében), téli madáretetés.	Változik az osztály közvéleménye, morálja. Beszélgetéseken, osztályfőnöki órákon, kirándulásokon egyre többször téma a szülőföld értékei. A tanuló kötődik környezeté egy darabjához, ezen keresztül átérzi környezetünk megóvásának fontosságát.
Fejlesszük a tanulók problémamegoldó gondolkodásmódját, az önálló ismeretszerzés képességét-megalapozva az élethosszig tartó tanulást!	„Zöld sarok” kialakítása az iskolai könyvtárban, szakkönyvek, folyóiratok, videó-anyag és CD-k beszerzése. Internet-hozzáférés biztosítása. Az iskolarádióban és újságban „zöld” rovat nyitása	Egyre több gyerek kér feladatot, tart kiselőadást, „sürög-forog” a könyvtárban, ír cikkeket, tudja használni a szakirodalmat. Szép eredményeket érünk el különböző versenyeken.

V. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

V/a Tanórán kívüli és tanórai foglalkozások

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni. Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció, legalább néhány területen. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy megfelelő módon diákjainkban egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról.

Lehetőségeink:

- terepi munka során: terepgyakorlatok, táborok, tanulmányi kirándulások, akadályversenyek, városismereti játékok, stb.
- kézműves foglalkozások: egy-egy ünnephez kötött, tábori időben, stb.
- „akciók”: pályázatok, újságkészítés, kiállítás-rendezés, kérdőíves felmérés, iskolarádió működtetése, „nemzetközi akciók”
- „látogatás”: múzeum, állatkert, botanikus kert, nemzeti park, valamint szeméttelp, hulladékégető, szennyvíztisztító, stb.
- versenyek
- szakkörök
- iskolazöldítés
- DÖK- nap

Jeles napok az iskolánkban

- Meteorológiai világnap- március 23.
- Egészségügyi világnap- április 7.
- Föld Napja- április 22.
- Madarak és Fák Napja- május 10.
- Környezetvédelmi Világnap- június 5.
- Takarítási Világnap- szeptember 23.
- Takarékosági Világnap- október 31.
- Biodiverzitás Védelmének Napja- december 29.

V/b Az egyes tantárgyak kiemelt környezeti nevelési lehetőségei

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják egészséges testi fejlődésüket
- legyenek tisztában azzal, hogy a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőleg természetes anyagokból készüljenek az eszközök és a tornaszerek
- sajátítsák el a régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat (pl. méta, karikahajítás, gólyalábazás, zsákban futás)
- tudatosítsák általa az egészség és a környezet komplexitását

Általános iskola alsó tagozat (6-10 év). A tanulók

- ismerjék meg a közvetlen természetes- és mesterséges, emberalkotta környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat (meséket, mondákat, népdalokat és verseket)
- egy táj megismerésekor képesek legyenek kifejezni érzelmeiket, alkalmazva érzékeljék az anyanyelv gazdagságát, szépségét a szóbeli és írásbeli kommunikáció során

Általános iskola felső tagozat

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását, és mindezt tudják alkalmazni a természeti és emberalkotta környezettel való kapcsolatteremtésben
- törekedjenek az anyanyelv védelmére
- sajátítsák el a média elemzésének technikáit
- tudjanak disputát folytatni

A tanulóknak

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem

A tanulók

- Értsék meg és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek hatására alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- értsek meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét a problémák elhárításában és csökkentésében

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékenyebbé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra, és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit
- ismerjék meg más népek ilyen irányú tevékenységeit, valamint az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit
- állampolgári felelősségtudata fejlődjön

A tanulóknak

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikációképessége és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezéseire, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek reális becslésekre
- tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulóknak

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsunk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros környezeti hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosításait, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő és az élettelen közötti kölcsönhatásokat
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak használni
- ismereteik birtokában tetteik következményeit látó, távlatokban gondolkodó állampolgárrá váljanak

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- ismerjék meg a világ globális problémáit
- ismerjék meg és őrizzék a természeti és emberalkotta táj szépségeit

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat, és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet

- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezési-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulóknak

- alakuljon ki az ökológiai szemléletmód

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- értsek meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti ill. művészeti szépség rokonságát és azonosságát;
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait;
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban;
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét;
 - tudják, hogy az élő ill. élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapi életben egyaránt akusztikus élményt jelentenek;
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni.

Etika

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák;
 - tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni;
 - mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk.
- A tanulóknak
- alakítsuk ki azt a szemléletet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek;
 - alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban;
 - fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért.

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék fel a természeti ill. művészeti szépség rokonságát és azonosságát;
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit;
 - ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére; tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira;
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát;
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni;
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően;
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését;
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre;
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket.

V/c A tantárgyak lehetőségeinek kiegészítése az osztályfőnöki teendőkkel

A fiatalok osztályközösségi létének keretét általában az *osztályfőnök* teremti meg. Ő a különböző szintű személyes kapcsolatok segítője, fejlesztője is. Az átalakuló iskolarendszerben az osztályfőnöki feladatok bővülnek, e tennivalók körül is egyre több a bizonytalanság. Az osztályfőnök személyisége, és elhivatottsága döntő súllyal alakítja a gyerekekben kialakuló, formálódó valóságképet. Munkálkodása nyomán válnak konkrét közösségi tevékenységgé a szaktanárok tanórán túlnövő elképzelései, a különböző iskolai programkínálatok. A tanulók számos attitűdjének alakításán túl a szülők hozzáállását is befolyásolhatja igényessége, értékrendje. A környezeti nevelés szempontjából nem meghatározó az osztályfőnök szaktárgyi hovatartozása. Az általános tájékozottsága, problémafelismerő és -feldolgozó képessége segítheti abban, hogy ezt a sokszínű témakört a környezethez való viszony alakítására, egyben pedagógiai céljaira használni, alkalmazni tudja. A környezet megóvására, szépítésére, otthonossá tételére, igényes gondos alakítására való nevelésen túl a mindennapi problémák felismerése, életmódminták elemzése, a megoldások keresése is kiváló lehetőséget nyújt az együttes tevékenységek során a közösségépítésre, a személyes kapcsolatok kialakítására, elmélyítésére.

Az osztályfőnök összefogja a szaktárgyak idevágó, de a hagyományos tanórai kereteket megbontó tevékenységeit, például a fogyasztói társadalom problémáinak felismerését és megoldását segíti az iskolában. Ilyenek a táplálkozási szokások, a szükségtelen túlcsomagolás, a szemét kezelése, anyag- és energiatakarékosság. A közös tanulmányi kirándulások, vetélkedők, különböző akciókban való közös részvétel is kiegészítheti és összefűzheti az egyes szaktárgyakat. Az osztályfőnöki órák témájának kínálata akkor hatékony, ha az legalább egy, de inkább négy évre tervezett sokszínű szocializációs programnak felel meg. Tervezése az osztályban tanító valamennyi pedagógus együttgondolkodását kívánja meg.

VI. Módszerek:

- játékok
- riportmódszer
- kreatív tevékenység
- közösségépítés
- művészi kifejezés

VI/a A környezeti nevelésben használható módszerek gyűjteménye

Játékok

- szituációs
- memóriafejlesztő;
- kombinációs;
- érzékelést fejlesztő;
- ráhangolást segítő;
- bizalomerősítő;
- kapcsolatteremtést segítő;
- drámapedagógia.

Aktív, kreatív munka

- természetvédelmi és fenntartási munkák;
- rekonstrukciós munkák;
- madárvédelmi feladatok;
- szelektív hulladékgyűjtés;
- rend- és tisztasági verseny.

Közösségépítés

- csoportszervezés a környezeti nevelés érdekében.

Művészi kifejezés

- vizuális művészet a környezeti nevelésben;
- irodalmi alkotások;
- zeneművészet;
- népművészet;
- esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése;
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén.

VII. Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználódott vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket beszerezni.

Az erdei iskola tábor számára biztosítani kell a biológiai és kémia vízvizsgálatokhoz, illetve a levegő- és talajvizsgálatokhoz szükséges eszközöket, vegyszereket. Folyamatosan frissíteni kell a környezeti nevelési szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell, hogy a környezeti nevelési tanórák és programok számára megfelelő audiovizuális ill. multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére.

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök, és felszerelések jegyzékébe beépüljön a környezeti nevelés speciális eszközigénye is.

A fent említett feltételek kialakítására az anyagi fedezetet az „Anyagi erőforrások” című alfejezet tartalmazza.

VIII. Iskolai környezet

Lásd a helyzetelemzésnél

IX. Kommunikáció

A környezeti nevelésben - jellegénél, összetettségénél fogva - nélkülözhetetlenek a kommunikáció legkülönbözőbb módjai. Ugyanakkor legalább ilyen fontos, hogy diákjaink a nagyszámú írott, hallott és látott média-irodalomban kritikusan, a híreket okosan mérlegelve tudják feldolgozni. Fontos számunkra, hogy képesek legyenek a szakirodalomban eligazodni, az értékes információkat meg tudják az értéktelentől különböztetni. Tanulóinkat meg kell tanítani a fellépésre, a szereplésre, az előadások módszertanára. Végzett munkájukról számot kell adniuk írásban és szóban egyaránt - e képesség napjainkban nélkülözhetetlen.

IX/a Iskolán belüli kommunikáció formái

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltetőeszközökkel;
- házi dolgozat készítése;
- poszterek készítése és bemutatása;
- iskolarádió felhasználása híradásra;
- faliújságon közölt információk készítése;
- szórólapok készítése.

IX/b Iskolán kívüli kommunikáció formái

- környezetvédelmi cikkek feldolgozása különböző napilapokból;
- környezetvédelemről szóló rádió- és televíziós hírek feldolgozása, értékelése;
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes önkormányzattal.
- internet

X. Minőségfejlesztés

Az iskolai környezeti nevelési munkájának mérése, értékelése több szempontból eltér az iskola életének más területén alkalmazottaktól. Ennek oka, hogy a környezeti nevelés a szakmai ismeretek mellett – a többi tantárgyhoz képest - markánsabban közvetít egy viselkedési módot és értékrendet az embernek a világban elfoglalt helyéről.

A szakmai tartalmakat az egyes tantárgyak helyi tantervébe építjük be, s ennek keretében kerülnek mérésre is. A szaktárgyi munkaközösségeknek egy keressztertantervi követelményrendszert kell kidolgozniuk.

A környezeti nevelési munkacsoport - az iskolai munkaterv részeként - minden tanév elején írásos formában elkészíti az iskola éves környezeti nevelési munkaprogramját. A félévi és az év végi értékelő nevelőtestületi értekezleten az iskolai munkaterv ezen része is megvitatásra, illetve elfogadásra kerül.